

Franciszek Ilešić

Mit o Piramie i Tyzbie

Pamiętnik Literacki : czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce literatury polskiej 22/23/1/4, 369-370

1925/26

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

- p. 386 Non michi si lingwe centum sint oraque
[centum Vergilius
- 231 Ferrea × vxor omnes scelerum comprehendere
[formas Vergilius
Omnia mālorum percurrere nomina possem. Vergilius
Non valēt faux lingwe nidum dicere queque
Nec mens concipere calamus describere vere.
- 235 Constat quod vana quibus hec sunt omnia plana.
O deus omnipotens quod sunt mala scandala mundi!
Omnia vana vere quenam valēt cernere visus.
Ergo × homo care nec in his desine stare,
Omni conatu fugias necnon apparatu
- 240 Hecnam vana tēre, bōnis florescere quere.
Tanquam longa tue non debēs prōmittere
[vite. Cato
Quocunque ingrederis, sequitur mors cāperis
[vmbram. Cato
Non est crede michi sapientis dicere: viuam! Martialis
Tanquam vir fortis fūgacis vincula mortis. anonymus
- 245 Corde sub attento mea ponere verba memento
Non delinquendo sempēr ea sed meditando.

Ryszard Ganszyniec.

Mit o Piramie i Tyzbie.

P. Ryszard Skulski w rozprawie: „Mit o Piramie i Tyzbie w literaturze polskiej“ (Pamiętnik Literacki t. XXI) uwzględnił opracowania tego motywu w innych literaturach; prawie jednocześnie z rozprawą p. Skulskiego wyszła w czasopiśmie jugosłowiańskim „Južna Srbija“, wydawanem w Skoplu (czerwiec 1925, nr. 49) rozprawa prof. Dr. P. Kolendycza: „Karnarutičev, Piram i Tizba“.

Brno Krnarutycz, szlachcic zadarski (Zadar=Zara, miasto na północnem pomorzu jugosłowiańskim, w byłej prowincji austrjackiej Dalmacja), poeta jugosłowiański (chorwacki), napisał wielki epos o Piramie i Tyzbie, i to według przypuszczenia

230—232 *Vergil., Aen. VI 625—627....* | F. vox, o. s. comprehendere f. | O. poenarum p. n. possim.

233 *fort. l.*: N. v. f. l. nitidum perdicere q.

235 *fort. l.*: b. q. v. q. h. s. o. plena.

236 *l.*: O d. o. quot s. m. s. m.

240 *fort. l.*: H. v. tere, b. f. q.

241—242 *Disticha Catonis v. 282*: Tempora l. tibi noli promittere v. | Q. i., s. m. corpus ut umbra.

243 *Martialis, Epigr. I 15, 11* [=Floriscus fol. 25^r n. e. c. m. s. d. viuem].

244 *cf. Florilegium Gottingense 79 p. 228*: Non est tam fortis qui rumpat vincula mortis.

p. Kolendycza około r. 1540. Wydrukowane zostało to dzieło dopiero między r. 1569 i 1573, ale tego wydania dotąd nie znamy; dochowały się do dni dzisiejszych dwa późniejsze wydania, jedno z r. 1586, drugie z r. 1627, oba drukowane w Wenecji (pod pełnym tytułem: „Górna miłość i ostatecznie nie miła i nieszczęśliwa śmierć Pirama i Tyzby“).

Literatura dalmatyńsko-jugosłowiańska była wtedy w ściślejszych związkach z literaturą włoską i często od niej zależną. P. Kolendycz przytacza też włoskie opracowania naszego tematu i podaje kilka szczegółów, uzupełniających rozprawę dr. Skulskiego.

„Nowelę Owidjusza o Piramie i Tyzbie — przytaczam słowa p. Kol. — wcześniej we Włoszech zauważono i opracowano Choćbyśmy nie uwzględniali starej „Jstoria di Pyramo e Thisbe“, która tak bardzo przypomina podobny poemat francuski z XII wieku, też (w XVI wieku) opracowywano ten motyw. Najstarszem opracowaniem, jakoś około 1532, będzie „Favola di Piramo e Thisbe“, którego autorem jest Luigi Tansillo. Praca młodzieńcza, fragmentaryczna, głównie parafraza Owidjusza o wręcz nieznaczących odmiankach. Zaraz potem dał jakiś poeta włoski, kryjący się pod niewyjaśnionym dotąd pseudonimem Anano, w r. 1535 w swoim zbiorze kancon wiersz epiczny „Favola di Pyramo e Thysbe... Patetyczny poemat napisał też Bernardo Tasso, ojciec wielkiego Torkwata“.

Prof. Kolendycz podkreśla, „że Krnarutycz nie naśladował żadnego z tych opracowań, lecz owszem... „daleko lepiej ujął swój przedmiot niż którykolwiek z tych poetów włoskich“.

Franciszek Ilesić.

Skarga a Chodkiewicze.

Przyczynek biograficzny.

Znakomity ród Chodkiewiczowski odgrywał na Litwie znaczną rolę, stanowiąc przeciwwagę radziwiłłowskiej prepotencji. Wyniosły ród ten na czoło litewskich wielmożów zasługi jego przedstawicieli, przedewszystkiem Jana Hieronimowicza (4 sierpnia 1579), który piastował równocześnie godności starosty żmudzkiego (od r. 1563), marszałka ziemskiego W. Ks. Litewskiego (od 11 marca 1566) i kasztelana wileńskiego (od 11 marca 1574)¹⁾. Przywódca partji przychyłnej unji przyczynił się znacznie do wiekopomnego aktu lubelskiego. Wielką rolę odegrał w czasie dwu pierwszych bezkrólewiów i poważnie się zasłużył około obrony Inflant jako gubernator i hetman inflancki (od 2 sierpnia 1566 do 1578)²⁾. Przy elekcji Batorego, usunąwszy

¹⁾ Wolff Senatorowie: sygn. str. 80, 92, 169.

²⁾ Wolff op. c. 15, Łappo II. Wielikoję Kniażestwo Lit. I. str. 667—672.